

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

Název projektu	Rozvoj vzdělávání na Slezské univerzitě v Opavě
Registrační číslo projektu	CZ.02.2.69/0.0./0.0/16_015/0002400

Základní ošetřovatelské postupy – Aplikace očistného klyzmatu u mobilního nemocného

Průvodní list studijního materiálu

Petra Šimánková

Opava 2021

**SLEZSKÁ
UNIVERZITA
V OPAVĚ**

Obsah

1	APLIKACE OČISTNÉHO KLYZMATU U MOBILNÍHO NEMOCNÉHO	3
2	PEDAGOGICKO DIDAKTICKÉ POZNÁMKY	8
	POUŽITÁ LITERATURA	10
	PŘEHLED DOSTUPNÝCH IKON.....	11

1 APLIKACE OČISTNÉHO KLYZMATU U MOBILNÍHO NEMOCNÉHO

PRŮVODCE STUDIEM – STUDIJNÍ PŘEDPOKLADY

Tento materiál je určen studentům FVP, Ústavu nelékařských zdravotnických studií – oboru Všeobecná sestra nebo porodní asistentka a to jak prezenčního, tak kombinovaného studia Slezské univerzity v Opavě v prostředí IS SLU.

Video s teoretickou částí a ukázkou přípravy pomůcek a nácvičku teoretického postupu aplikace klyzmatu lze využít k přípravě studentů pro klinickou praxi. Předchází jí praktická část výuky v odborných učebnách a mimo jiné teoretická příprava stran anatomie střeva, psychologie nemocného, teorie ošetřovatelství, BOZP.

RYCHLÝ NÁHLED STUDIJNÍHO MATERIÁLU

Cílem tohoto videomateriálu bude uvést studenty do teorie efektivního uplatňování správných zásad pro funkční udržování pravidelného vyprazdňování stolice u nemocných. Také znát preventivní intervence, postupy a léčbu poruch vyprazdňování stolice.

Video se zaměřuje na teoretickou znalost fyziologie a patologie defekace, dále na indikace klyzmatu obecně, přípravy nemocného, sestry, pomůcek a postupu výkonu.

CÍLE STUDIJNÍHO MATERIÁLU

- Student vysvětlí význam aplikace očistného klyzmatu
- Student zná základní druhy klyzmatu
- Student popíše úlohu sestry v procesu podání očistného klyzmatu
- Student používá správné metodické postupy při aplikaci očistného klyzmatu u mobilního nemocného
- Student zná postup přípravy sestry, pacienta
- Pojmenuje pomůcky připravené pro očistné klyzma u mobilního nemocného
- Student pracuje dle bezpečnostních a hygienických požadavků.

KLÍČOVÁ STUDIJNÍHO MATERIÁLU

Defekace, stolice, zácpa, průjem, klyzma, očistné klyzma, irigátor, rektální rourka

ČAS POTŘEBNÝ KE STUDIU

Stopáž studijního materiálu: 00:20:41

Doporučený čas ke studiu: cca 60 minut

DOPORUČENÁ LITERATURA

JIRKOVSKÝ, D. a kol. Ošetrovatelské postupy a intervence. 1. vyd. Praha: Fakultní [3]nemocnice v Motole, 2012. 411 s. ISBN 978-80-87347-13-3.

KELNAROVÁ, J., a kolektiv. Ošetrovatelství pro zdravotnické asistenty 2. ročník, 1.vyd. Praha: Grada Publishing a.s., 2009. ISBN 9788024731056.

VYTEJČKOVÁ, R. Ošetrovatelské postupy v péči o nemocné I: obecná část. Praha: Grada, 2011. Sestra (Grada). ISBN 978-80-247-3419-4.

VYTEJČKOVÁ, R. Ošetrovatelské postupy v péči o nemocné II: speciální část. Praha: Grada, 2013. Sestra (Grada). ISBN 978-80-247-3420-0.

Defekace – vyprazdňování tlustého střeva

- Posun tráveniny z tenkého do tlustého střeva do esovité kličky a konečníku
- Je vyvolán impuls do defekačního centra v křížové míše (reflexní centrum je uloženo v sakrální oblasti S2 a S4), dochází ke stahu hladké svaloviny - ochabnutí vnitřního svěrače a pocitu nucení na stolicí
- Při opakovaném svévolném potlačování defekace – poruchy defekačního reflexu – možná zácpa - obstrukce. Defekační proces a reflex tedy může být potlačen volným úsilím.
- Fyziologická frekvence defekace je individuální, cca 1x denně

Defekaci ovlivňuje

- Složení stravy – vláknina - rozpustná, nerozpustná, koření
- Tekutiny, druh tekutin, množství
- Věk – kojenci (neschopni ovládat vyprazdňování), staří lidé mívají sklon k zácpě
- Psychické faktory – stud, stres, úzkost, nedostatek soukromí (vyprazdňování na lůžku)
- Tělesná aktivita – pohyb podporuje trávení, střevní peristaltiku
- Léky – opioidní analgetika (zácpa), laxantiva, antidiarhoika – protiprůjmové léky
- Bolest při defekaci, infekce, hemeroidy jak vnitřní tak vnější
- Nemoci GIT a různá metabolická onemocnění

Změny v defekaci

- Zácpa (obstipace) – obtížné, bolestivé vyprazdňování malého množství tuhé až tvrdé, suché stolice, vedoucí ke snížené frekvenci defekace až k úplnému zastavení vyprazdňování.
- Je doprovázena tlakem v dutině břišní, tenzními bolestmi, bolestmi hlavy..
- Možné důvody zácpy: ↓ příjem tekutin, špatné stravovací návyky, ↓ pohybová aktivita, onemocnění střev..
- Habituální - návyková zácpa – vznikající například z důvodu porušení defekačního reflexu návykem na laxantiva nebo z důvodu již zmíněné špatné životosprávy.
- Další typ zácpy je symptomatická, která vzniká při onemocnění střeva (tumory, hemoroidy)
- Paradoxní vyprazdňování stolice – dlouhotrvající zácpa – poté falešný průjem, skybala dráždí sliznici střeva - která produkuje hlen, který odchází s částí stolice. Tento děj budí klamný dojem, že se jedná o zácpu. Skybalu je často nutné digitálně vybavit. Při nutnosti digitálního vybavení stolice je nutné respektovat stud pacienta! Tento výkon je plně v kompetenci lékaře!
- Průjem (diarrhoea) – z důvodu infekce, dietní chyby... Cave - dehydratace (děti, senioři). Průjem může být doprovázen zvracením, bolestmi břicha, únavou, bolestí hlavy..Je nutná ↑ hygienická péče.

- Inkontinence stolice – nekontrolovatelný odchod stolice, samovolně, nezávisle na vůli (nádory, poruchy CNS, porušení svaloviny pánevního dna..)
- Enkopréza – špinění, častý problém malých dětí
- Plynatost – zvýšený odchod plynů z konečníku
- Meteorismus – zvýšená tvorba plynů
- Tenesmus – pocit neúplného vyprázdnění stolice, až bolestivé nucení na stolicí doprovázející křečovitě bolesti břicha.

Hodnocení stolice

Sestra hodnotí frekvenci, konzistenci, barvu, příměsí (kojenec x dospělý člověk)

Enteroragie – čerstvá krev ve stolici (hemoroidy)

Meléna – tmavá, dehtovitá stolice (vyšší oddíly GIT)

Steatorea – mastná, naředlá stolice, obsahuje nestrávený tuk (žlučové poruchy, malabsorpční syndrom..)

Příměsí – hlen, paraziti

Klyzma

Klyzma je vpravení tekutiny konečníkem do tlustého střeva za účelem odstranění zbytků stolice, vypláchnutí tlustého střeva, podpoření peristaltiky střeva, zavedení léčiva na sliznici konečníku, vpravení kontrastní látky do tlustého střeva.

Indikace:

- Odstranění stolice
- Zlepšení odchodu plynů
- Před operací, vyšetřením střev, porodem
- Podpora peristaltiky tlustého střeva
- Aplikace léčiv nebo kontrastní látky

Druhy klyzmatu

Očištné – před operací, vyšetřením

- Množství tekutiny je určeno věkem

- U dospělých použijeme až 1500 ml (voda, FR, do teplé vody lze u dospělých pacientů použít např. malé množství ricinového oleje)
- U dětí předškolního věku 150-200 ml (FR)
- U kojenců do 50 - 80 ml (FR)
- Lze použít i firemně vyráběné prostředky (Yal – aplikace dle výrobce).

Léčebné – vpravení léčebné látky do konečníku ve formě kapénkového klyzmatu (tekutina do 150 ml) nebo mikroklyzmatu (také prostředkem Yal)

- Diagnostické – prostřednictvím klyzmatu aplikujeme kontrastní látku. Klyzma je součástí irigografie – RTG vyšetření střeva.
- Klyzma do stomie.
- Projímavé – většinou vpravujeme projímavé oleje za účelem vyprázdnění stolice při zácpě.

2 PEDAGOGICKO DIDAKTICKÉ POZNÁMKY

PRŮVODCE STUDIEM

Obor: Studijní text spadá tematicky pro studijní programy, které jsou akreditovány v rámci klasifikace oborů vzdělání CZ-ISCED-F 2013: 091 Zdravotní péče, 0913 Ošetřovatelství a porodní asistentství, 0922 Péče o děti a mládež, 0921 Péče o seniory a zdravotně postižené dospělé osoby

Studenti se v rámci obecné výuky připravují na práci v týmu, která je zaměřena na prevenci, diagnostiku, léčbu, ošetřovatelskou, rehabilitační a dispenzární činnost v rozsahu své kvalifikace a odborné způsobilosti, poskytovanou dětem, dorostu, dospělým a seniorům.

Profil studenta, mimo jiné, jednoznačně dotváří učivo předmětů teorie Ošetřovatelství a Ošetřování nemocných. Prakticko- teoretické předměty směřují studenty k poskytování aktivní a individuální ošetřovatelské péči a zaměřují se na holistické pojetí člověka. Neopomenutelné ve výuce studentů musí být vyučovací metody a předměty, které vedou k aktivní bezpečnosti a ochraně zdraví při práci a osvojování si bezpečných pracovních postupů.

Učivo musí být soustavně a pravidelně doplňováno o praktická cvičení v odborných učebnách, jež jsou žádoucí pro vstup do nemocničního nebo ambulantního prostředí. Je nutné vést studenty k iniciativnímu řešení modelových situací, získávání informací o nemocných tak, aby byli připraveni na aktivní účast na praktické výuce a klinické praxi na pracovištích.

Studenti se budou ve výuce připravovat na schopnost efektivního sběru dat o nemocném, na základě kterých lze vhodně poskytovat ošetřovatelskou péči s důrazem na respektování osobnostních a kulturních specifíků. Pozornost v teoreticko - praktické výuce musí být věnována ošetřovatelské péči založené na nejnovějších vědeckých poznatcích.

Důležité pro studium a studenty je efektivní aplikace didaktických informačně receptivních metod jako jsou - vysvětlení, ilustrace, instruktáž, ale také problémových metod, kdy vyučující předloží studentům „problém“. Každou praktickou činnost je podstatné vždy studentům předvést, než budou činnost provádět samostatně. Důraz je kladen na aktivní účast studentů s akcentací na rozvoj kritického myšlení. Od studentů je vyžadováno aktivní samostudium odborné literatury, časopisů a knih.

Na výuku Ošetřovatelství a přílehlavých oborů navazuje klinická praxe, která probíhá v podmínkách zdravotnických zařízení. Primárním cílem této praxe pro studenty je další získávání a aplikace nabytých praktických i teoretických znalostí a dovedností a jejich uplatnění v přirozených podmínkách nemocničních a ambulantních zařízení. V klinických

podmínkách dochází u studentů k postupnému zautomatizování výkonů, což představuje nejvyšší formu psychomotorických dovedností.

ÚKOL K ZAMYŠLENÍ

Zamyslete se nad mírou psychické zátěže u pacienta v rámci tohoto výkonu.

KONTROLNÍ OTÁZKA

1. Uveďte patologie ve vyprazdňování stolice
 2. Vysvětlete pojmy: meléna, skybala, enteroragie, acholická barva stolice
 3. Vysvětlete podstatu diagnostického klyzmatu
-

SAMOSTATNÝ ÚKOL

Nachystejte pomůcky k očištnému klyzmatu a popište postup výkonu na modelu v odborné učebně.

POUŽITÁ LITERATURA

CICHÁ, M., DORKOVÁ, Z. Didaktika praktického vyučování zdravotnických předmětů 2. Olomouc: Pedagogická fakulta UP, 2006. 57s. ISBN 80-244-1418-X.

HEČKOVÁ, G. Didaktické prostředky ve výuce ošetrovatelství na SZŠ. [online]. Olomouc, 2010 [cit. 2020-12-17]. Dostupné z: <<https://theses.cz/id/c5uf5r/>>. Diplomová práce. Univerzita Palackého v Olomouci, Pedagogická fakulta. Vedoucí práce Lubomír Krejčovský.

HLUBKOVÁ, Z. Vybrané kapitoly z ošetrovatelských postupů I., 2014. 1. vyd. Opava. Slezský univerzita v Opavě, 153 s. ISBN 987-80-7510-102-0.

JIRKOVSKÝ, D. a kol. Ošetrovatelské postupy a intervence. 1. vyd. Praha: Fakultní [3]nemocnice v Motole, 2012. 411 s. ISBN 978-80-87347-13-3.

KALHOUS, Z., OBST, O. a kolektiv. Školní didaktika. 1. vyd. Praha: Portál, 2002, 448 s. ISBN 80-7178-235-X.

KELNAROVÁ, J., a kolektiv. Ošetrovatelství pro zdravotnické asistenty 2. ročník. 1.vyd. Praha: Grada Publishing a.s., 2009. ISBN 9788024731056.

NCCLS Document H3-A3 Vol. 11, No. 10, July 1991 - Procedures for the Collection of Diagnostic Blood Specimens by Venipuncture - Third Edition.

VYTEJČKOVÁ, R., SEDLÁŘOVÁ, P., WIRTHOVÁ, V. Ošetrovatelské postupy v péči o nemocné III: speciální část. Praha: Grada Publishing, 2015. Sestra (Grada). ISBN 978-80-247-3421-7.

PŘEHLED DOSTUPNÝCH IKON

	Čas potřebný ke studiu		Cíle kapitoly
	Klíčová slova		Nezapomeňte na odpočinek
	Průvodce studiem		Průvodce textem
	Rychlý náhled		Shrnutí
	Tutoriály		Definice
	K zapamatování		Případová studie
	Řešená úloha		Věta
	Kontrolní otázka		Korespondenční úkol
	Odpovědi		Otázky
	Samostatný úkol		Další zdroje
	Pro zájemce		Úkol k zamyšlení

Název: **Základní ošetrovatelské postupy - Aplikace očistného klyzmatu u mobilního nemocného**

Autor: **Mgr. Petra Šimánková**

Vydavatel: Slezská univerzita v Opavě
Fakulta veřejných politik v Opavě

Určeno: pedagogickým zaměstnancům SU

Počet stran: 12

Tato publikace neprošla jazykovou úpravou.